Anthony M. Ludovici

KONZERVATIVIZMUS ÉS REALIZMUS*

Nincs olyan, hogy konzervatív vagy minőségkedvelő osztály. Nincs semmiféle társadalmi réteg szerinti megoszlás a konzervativizmus és az arisztokrácia által képviselt világnézeten és más meggyőződéseken belül sem. Mivel az arisztokratikus és a konzervatív tantételek fedik egymást a stabilitás és a tekintély iránti lelkesedés, valamint a minőségi értékeket követelő közös alapelv tekintetében, a társadalom minden szférájában megtalálják legjobb híveiket – azaz bárhol felbukkanhat a típus, amely a dolgok és az emberek értékét ösztönösen minőségük alapján állapítja meg, valamint tisztán látja *az idő szerepét és befolyását* bármilyen értékes dolog létrehozásában.

A mesterember, aki munkájában lelkiismeretes és a lehető legtöbb időt szenteli a mesterségének megfelelő szakértelem elsajátítására, a művész, aki kritika tekintetében önmaga irányában a legszigorúbb, és elégedettségében sohasem érzi befejezettnek tanulóéveit; az előkelő származású ember, aki tudja, miként vegye körül magát nem csupán valóban nemes emberekkel, de igazán fennkölt tárgyakkal is – emberekkel és dolgokkal, amelyek magukon viselik a minőség félreismerhetetlen fémjelét: az ilyen emberek valódi vagy potenciális arisztokraták, és semmi sem foszthatja meg őket e rangjuktól. Másfelől a herceg, akinek nincs érzéke a minőség iránt, aki szemet huny magában és másokban azon értékek és képességek hiánya felett, melyek osztályát kiváltságos helyzetébe emelték, aki nem tudja, hogyan vegye körül magát minőségi dolgokkal és emberekkel, és semmit sem tud arról, hogy idő szükségeltetik az értékes dolgok létrejöttéhez, épp olyan, mint a lelkiismeretlen mesterember vagy a kritikátlan és önelégült művész: természeténél fogva plebejus és züllött alak, akit semmi sem emelhet a született konzervatívok vagy arisztokraták körébe.

Az igazságon tett erőszak, hogy társadalmi osztályokat próbálnak mindenestül politikai pártokba kényszeríteni, talán az elsőleges oka annak a zűrzavarnak, ami az ország belpolitikáját illetően a közösségi érzületben fennáll. És épp emiatt nem lehet elégszer ismételni, hogy a konzervatív és minőségi döntésekre képes ember – nem az arisztokratikus uralkodóra gondolok – egy nagyon pontosan körülírható testi-lelki alkattípus, amely minden osztályban felbukkan, és semmi esetre sem általánosabb a jelenlegi Lordok Házában, mint egy szénbányában.[1]

Az antropológusok a bennszülöttek „kulturális potenciáljáról" beszélnek, ami alatt bizonyos népek képességét értik arra, hogy a kulturális szervezettség valamilyen fokára emelkedhetnek; gyakran hozzák fel Libériát, a nyugat-afrikai néger államot értelmezésük példájaként. A négerek, akiknek átadták Libériát, és akik nagyrészt amerikai felszabadított rabszolgák leszármazottjai, kultúrájukat kívülről kapták a jóindulatú európai népektől, teljesen kész alkotmánnyal, törvényekkel és egyéb intézményeik rendszerével együtt. Ám „kulturális potenciáljuk" hamarosan feldúlta a rájuk erőltetett fehér kultúrát, s mostanra, az oda-

látogatók legújabb keletű beszámolói alapján a szenátusuk, a képviselőházuk, a hadseregük, a rendőrségük és az összes többi nem néger intézményük csupán holmi groteszk és szánalmas paródiáját nyújtja az általuk jelképezett fehér eredetű rendszernek.

Éppen ugyanilyen „kulturális potenciál" csodás jelenségével magyarázható a sarkalatos eltérés azon emberek között, akik ösztönösen a minőségi és akik ösztönösen a mennyiségi értékek felé hajlanak, s az általuk kialakított társadalmi formák a lehető legjobban különböznek egymástól. Ha egy nemzet megoszlik e két típus között, kiegyezésük gyakran elégtelen és ingatag; és mivel a két társadalmi forma teljes egyesülése sohasem lehetséges, ennek folyománya az állapot, melyben a mai Anglia található, s amely nem más egy állandó és elkeseredett, egymást pusztító háborúskodásnál.

„(…) a konzervatív és minőségi döntésekre képes ember (…) nagyon pontosan körülírható testi-lelki alkattípus, amely minden osztályban felbukkan, és semmi esetre sem általánosabb a jelenlegi Lordok Házában, mint egy szénbányában."

A mennyiségi értékekhez ragaszkodó emberek csoportja, amelynek ugyancsak minden társadalmi osztályból kerülnek ki tagjai, hajlik a bomlasztás, az állhatatlanság és a hiábavaló változások felé, az előző fejezetben tárgyalt, minden emberben meglévő ösztönös konzervativizmus ellenére, mivel sosem ismeri fel az idő és a minőség közötti szükségszerű kapcsolatot. Konzervativizmusuk így nagyrészt önérdek, pénztárca-aggodalom; és ha semmit sem birtokolnak, konzervativizmusuk gyenge és esendő, mivel semmilyen önzés nem készteti őket a dolgok állandósága felé. Ennél fogva a konzervatív oldalon ezek az emberek megbízhatatlanok és elvtelenek, a nem konzervatív oldalon pedig anarchisták és felforgatók. Kulturális potenciáljuk kimerül az üzleti jómódban, kifejezésmódjuk pedig minden téren vélhetően csúf és vaskos formát ölt.

A minőségi értékekhez ragaszkodó emberek csoportjának tagjai ugyancsak minden társadalmi osztályból kikerülhetnek, az előzőekkel szemben viszont az építés, az állandóság és a megőrzés felé hajlanak, nem csupán a tárgyak, hanem a családi jellemvonások és öröklött tulajdonságok terén is; a minden emberre jellemző ösztönös konzervativizmust itt erősíti az idő és minőség közötti törvényszerű kapcsolat mély megértése is. Konzervativizmusuk nem csupán önzés, hanem egy stabil környezet fenntartására irányuló követelés és kívánság, mely látszólag gyakran az önérdek ellenében hat, ám a minőség csíráinak megérlelését szolgálja. És ha valahol az önérdek tényezőként felmerül, ott is csak az elsőleges ösztönzés megerősítése lesz. Ennél fogva a csupán konzervatív oldalon e csoport tagjai erősek, elvi alapokon állók és konstruktívak, az arisztokraták körében pedig patrónusok, a tartós és szép dolgok kiválasztói és serkentői lesznek, akár személyeket, akár nemzetségük vagyonát tekintve. Kulturális potenciáljuk a társadalmi szervezet tökéletesítésében és az emberek illetve környezetük szépségében éri el a határait. Kifejezésmódjuk a szépség formáját ölti magára.

Az előbbi csoport anyagi sikeressége, mely életének fő jelentőségét adja, a sokszorozódásához vezethet és gyakran vezet is; elszaporodásának bekövetkezése sokkal valószínűbb abban az esetben, ha az uralkodó értékek az őket jellemző partikuláris tevékenységeknek kedveznek.

Ezzel szemben az anyagi sikerekkel való viszonylag csekély törődés, amely az utóbbi csoportot jellemzi, s amelyet nagyrészt betölt a minőségre és szépségre törekvő elsőleges indíték, alárendelődhet, avagy a mennyiség szolgáinak

kezében meg is semmisülhet, ha a fennálló körülmények nem védelmezik. Ilyenkor a nemzet azon része, amely a legértékesebb minőségeket és emiatt a stabilitás fő eszközét szolgáltatja, hanyatlásnak indul és elvész.

A maga vonásait tükörben szemlélő Szépség csak egyetlen gonoszt ismer, amelyet minden erejével el kíván űzni, és ez a Változás. Az ügyes plasztikai sebészt azonban, aki felkínálkozik, hogy arcvonásait operáció révén – ha mégoly csekély mértékben is – tökéletesítse, azonnal kiutasítja. És igaza van.

Ezzel szemben a Rútság, mely bár nem megváltoztatható, mégis valamicskét szépülni vágyik operáció által, a sebészeket bőségesen ellátja jövedelemmel és szentélye folyton nyitott kapukkal várja ezeket az urakat.

Ezt az egyszerű példázatot nem szabadna elfeledni, amikor a fentebb ismertetett két csoport értékét és gondolkozásmódját mérlegeljük, különösen a változás és az úgynevezett „fejlesztés" kapcsán. És amikor egy jelenleg fennálló társadalomban, ahol állandóan vagyonokat áldoznak változtatásokra, és nyüzsögnek a „szépítgető sebészek", az egyetlen bölcs dolog azt feltételezni, hogy a mennyiség gazdag kiszolgálói állnak az élen, és alkotásaik a rútság jegyében születnek.

Azt, hogy a mennyiségi és a minőségi értékek közötti küzdelem nem koholmány csupán, jól szemléltethetjük múltban feljegyzett eseményekkel; azt is megkíséreltem *A defence of Aristocracy* című könyvemben, hogy az angol történelem egy jól kitapintható, világos korszakát vizsgáljam, amelynek során az egyensúly végül az előző javára fordult; az utóbbi pedig védtelenül és magára hagyva a mellőzöttség és hanyatlás útjára lépett.[2]

A középkor folyamán az angol élet minden területén azt látjuk, hogy a minőség utáni törekvés a legfőbb foglalatosság. Akkoriban, nem úgy, mint manapság, a dolgozók és kereskedők

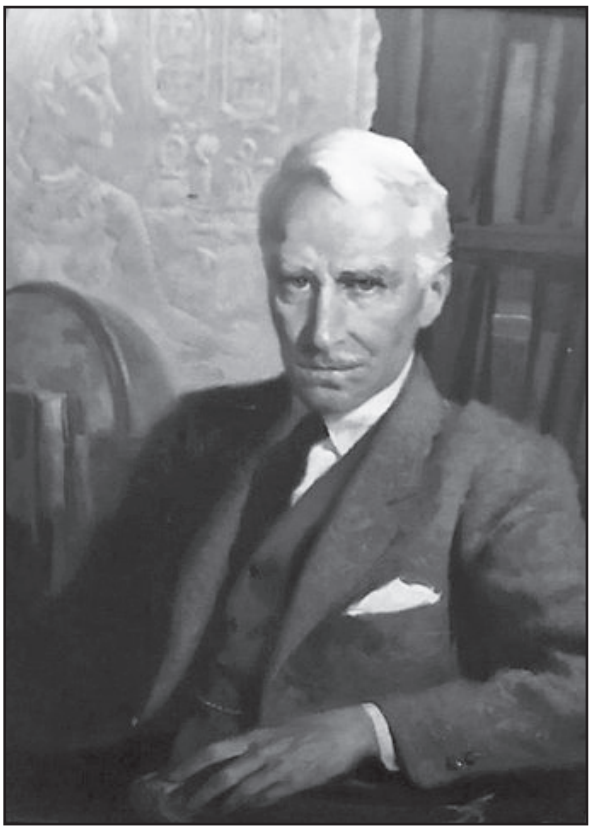
egyesültek, hogy munkájuk értékét fenntartsák, ellenálljanak a közönséges igényeknek és portékáik felvásárlóinak, a teljesítményt pedig a leglassabb és legrendetlenebb munkás szintjéhez igazították, de csupán azért, hogy megőrizzék előállított és leadott áruik s munkájuk jó minőséget biztosító színvonalát. Ezen társulások eredményei voltak a céhek, amelyek szigorúan büntették a szakmabeli lelkiismeretesség vagy a tisztességes kereskedelem megszegését. Szabályzataik *„a jó munka biztosítását"* célozták, és ez irányú erőfeszítéseiket példázza az is, hogy tiltották az éjszakai munkát, mivel az gyenge minőséghez vezet[3] (ez szabály volt a francia *frairie*-k és szakmai egyesületek körében is). A céhes rendszer vezetett a törvényhatósági felügyelethez, *„azzal a céllal, hogy biztosítsák a termékek jó minőségét"*,[4] és amikor megdőlt, nem

volt semmi, ami átvette volna a helyét, az értékes funkciót pedig csak nemrégiben élesztették újjá, persze hiányosan és részlegesen, a Hamisítási törvények stb. által.

A középkor kézműves céheinek mesterei azonban ragaszkodtak a minőség fenntartásához *„céhük becsülete érdekében”*, és nem fér kétség ahhoz, hogy szabályaik rendszerének nagy része *„a csalás megakadályozását és mesterségük testületi jó hírének megőrzését szolgálta”*.[5] Az úgynevezett „kutatókat” a céhek nevezték ki a céhtársaik termékeit érintő csalások, a gyatra minőség és tisztességtelenség felfedésére és megfékezésére. Ekképpen a lószerszámokat készítő londoni Lorimers céh 1261-ben összeállította *„szabályzatát a fortélyok és csalások megszüntetésére”* a *„misztériumaikat”* gyakorló céhtagok körében. Egyéb szabályok mellett tiltották *„a rendbe hozott régi zablák újként való árusítását”* és az *„éjszakai munkát”*. A kalaposok körében 1269-ben tilos volt sapkát készíteni gyapjún kívül más anyagból, és a régi kalapokat nem lehetett újként forgalomba hozni. Ugyancsak tilos volt a kalapokat feketére festeni, mivel ez a szín megfolyt az esőben. A vargáknak esküt kellett tenniük, hogy ha cipőt készítenek, nem keverik *„az egyikféle bőrt a másikkal”*, hanem *„teljesen egyfajta bőrből készítik”*, és így tovább.

Ha az eladók az árusítóházban szűken mértek és profitért megrövidítettek valakit, vagy fogyasztásra silány italokat és ételeket árusítottak, szigorú büntetésben részesültek, erre kijelölt felügyelők dolga volt a bűnösök bíróság elé állítása.

„Jaj a borkereskedőnek – írja J. S. Jusserand[6] –, *akiről kiderült, hogy tisztességtelenül kontárkodik kimért italaiba; megtapasztalhatja a John Penrosera mért fenyítést, akit ilyen kihágáson rajtakapva pellengérre állítottak 1364-ben, és nyilvánosan megitatták vele a saját lőréjét, amit pedig nem bírt meginni, a fejére öntötték, továbbá örökre eltiltották mesterségétől.”*

Coulton úr így ír erről az időszakról: *„A városi hatóságok folyamatosan kifejezésre juttatott határozott szándékát és célkitűzését, miszerint minden kereskedőnek valóban azt kell árulnia, amire hivatása feljogosítja, és a szegényeknek, bármilyen egyéb panaszaik is vannak, védelmet kell nyújtani üzleti kapcsolataikban a hamisítás fortélyai, a mérésbeli hiányosságok és megrövidítések ellen, csak helyeselni tudjuk.”*[7]

A minőségnek ez az elismerése, és a hozzá való ragaszkodás, elsősorban a *„misztériumok”* munkásai körében, másodsorban a nyilvános piac árusai között, szinte általános érvényű volt Európában. *„A legkülönfélébb testületek szabályzatainak közös vonása és legfőbb gondja* – említi Funck-Brentano *History of the middle ages in France* című művében[8] – *a manufaktúra becsületességének és az árusított portékák kiváló minőségé-*

nek biztosítása volt. Hogy ne fordulhasson elő csalás, számos mesterség esetében elrendelték, hogy az utcán dolgozzanak, a járókelők szeme láttára."[9] (Ez Angliára is igaz volt.) *„A nyergesek alapszabálya csak akkor engedélyezte egy nyereg elkészítését, amikor eladásra került, ezáltal a vevő meggyőződhetett a munka megbízhatóságáról, s csak ezután folytatták a díszek ráhelyezésével, a festéssel és lakkozással, ami elrejthette az esetleges hibákat."*[10] Ugyanez a szabály más mesterségek esetében is létezett. A szakácsok szabályzatában olvashatjuk: *„Senki sem készíthet ludat, marhát vagy ürühúst, ha a hús és a csontvelő nem jó minőségű. Nem lehet a főtt vagy sült húst három napnál tovább tárolni, ha nincs besózva. A kolbászokat kizárólag jófajta sertéshúsból szabad készíteni."*[11] A faggyúgyertyák készítői kijelentik, hogy *„a faggyúgyertyák hamis előállítása káros szegénynek és gazdagnak, és ezen kívül szégyenletes is"*,[12] és így tovább.

Az idő és minőség közötti szükségszerű viszony és *vice versa*, úgy tűnik, a leghétköznapibb emberek számára is ismeretes volt. Ám mit is jelent ez a tudás? Nem annak a ténynek a felismerése-e, hogy mindennek, ami minőséggel bír, időre van szüksége a kialakuláshoz, és ami létezik, nem lehet időtálló minőség nélkül? Így az inasság rendszere, amely Angliában, Franciaországban és Németországban is érvényben volt, nélkülözhetetlen része lett e munkás-arisztokráciának. A tanonckodás megkövetelt időtartama általában hét év volt.[13] A minőség eszméje behatolt a társadalom legalsóbb rétegeibe is. A fegyelem, amit a minőséggel való állandó törődés megkövetelt, mindenkire érvényes szabály volt. A termelés és a kereskedelem elgondolhatatlan volt nélküle. És ha felidézzük, hogy a különféle mesterségek eme munkásai, miként elődeik az ókori Egyiptomban, vagy követőik a mai Indiában, igyekeztek mesterségüket vagy *„misztériumaikat"* családon belül tartani, sőt, amennyiben lehetséges volt, próbálták fiaikat és leányaikat is az adott mesterség körében kiházasítani, nyilvánvalóvá válik, hogy a rendszerben, amelyhez tartoztak, a karakter, a tehetség és egy adott hivatás iránti belső hajlam következetes kiművelése zajlott, melyről a mai modern Angliában fogalmunk sincs. Ez jelentette a dolgozók arisztokráciáját, egy olyan arisztokráciát, amelyből az ország magasabb társadalmi osztályai állandóan megerősítést nyerhettek, és megújulhattak anélkül, hogy általa lealacsonyodtak volna. Az olyan emberek, mint Wolsey vagy Shakespeare is ennek eredményei voltak. Ez vezetett az individuális erők és képességek felhalmozódásához, s feltehetőleg ennek köszönheti Anglia mindama nagyszerűséget, amit a 19. században véghezvitt. Igaz ugyan, hogy akkorra a rendszer már rég felbomlott, de általa a minőségnek olyan készletével látta el magát, amelynek hatásai hosszan fennmaradtak, megszűnése után is.

„(…) sarkalatos [az] eltérés azon emberek között, akik ösztönösen a minőségi, és akik ösztönösen a mennyiségi értékek felé hajlanak, s az általuk kialakított társadalmi formák a lehető legjobban különböznek egymástól."

A tény, hogy az első céhek vallásos testületek voltak, rámutat az Egyház hatása alatt álló ihletettségükre, és nem fér kétség ahhoz, hogy a Szent Római Katolikus Egyház, amely önmagában arisztokratikus intézmény, szigorú hierarchiával, jóllehet a vér szerinti öröklés előnyeitől megfosztva, nagymértékben felelős a munka és a kereskedelem megszervezéséért, csakúgy, mint a középkori életvitel nagyobb részéért. Nem-pogány világnézete ellenére, ahogy a történelemkritikában már szinte közhellyé vált, sokat megőrzött abból, ami a klasszikus ókorban értékes volt, és kétségtelenül az átörökített dolgok között volt a minőséghez való ragaszkodás is.

Az alapvető elv, miszerint semmi maradandó nem hozható létre, ha az alkotónak nincs se szeme, se érzéke a minőség iránt, a klasszi-

kus tradíció része volt. Ez határozottan benne foglaltatott abban a módban is, ahogy az ókori mesteremberek hozzákezdtek munkájukhoz. Az állandóság, amely Hellász és Róma célja volt, megvalósult annyiban, hogy ezt az alapelvet továbbra is szem előtt tartották. És noha sehol sem vették figyelembe olyan szigorúan, mint az ókori Egyiptomban, és semmiféle mű nem vált oly maradandóvá, mint az egyiptomi alkotások, azért a görögök és a rómaiak is folytatták az egyiptomi tradíciót, létrehozva számos tartós dolgot.

Nem lényegtelen számunkra, hogy konzervatívként elgondolkozzunk azon, vajon mitől is függ az ókori világ alkotásainak értékes tartóssága: a szemléletmódtól, vagy az anyagi elemektől? Ugyanis, ha a megőrzés és fenntartás a minőségi értékek túlsúlyától függ, és a klasszikus alapelvek közismerten magas fokon voltak képesek biztosítani a viszonylagos állandóságot az ókori világban, tanulhatunk valamit a „klasszikus" szó alaposabb vizsgálatából is. A tény, hogy a „klasszikus" szót olyan művekre alkalmazzuk, amelyek több generáción át fennmaradtak, és remélhetőleg jóval többet túlélnek, jól mutatja, milyen szorosan kapcsolódik elménkben a tartóssághoz és korszakokon átívelő dolgokhoz. Éppen emiatt roppant fontos, hogy a konzervatívok tisztában legyenek azzal, mit is jelent; már amennyiben foglalkoztatja őket a tartósság problémája.

Umenhoffer István fordítása

Jegyzetek

* Forrás: Anthony M. Ludovici: *A defence of Conservatism. A further text-book for Tories*. London, 1927, Faber & Gwyer, 38–47. o. (2. fejezet, részlet.) Lásd https://www.anthonymludovici.com/dc_02.htm. (Utoljára megtekintve: 2021. október 21.)

[1] Nyilvánvaló, hogy a jelenlegi Lordok Háza semmilyen értelemben nem arisztokratikus urakból áll; újoncai semmiképpen nem az alapján kerülnek kiválasztásra, hogy birtokolják-e a megfelelő uralkodói kvalitásokat, vagy nevelés és fegyelem által generációkon keresztül megszerezték-e ezeket egy alsóbb társadalmi rétegben; egyszerűen a kereskedelmi-üzleti életben, a jog vagy a zsurnalisztika területén, a pártpolitikában vagy a hadseregben és a tengerészetnél elért sikereik alapján választják ki őket. De még így is sokkal jobb és hatékonyabb szervezet, mint az Alsóház (lásd a jelen mű 170–178. oldalát).

[2] Lásd a jelen mű 5. fejezetét: „Az angolok metamorfózisa".

[3] Alfred Milnes: *From gild to factory. A first short course of economic history*. London, 1904, J. Finch, 39. o. Lásd még Mary Bateson: *Mediæval England. English feudal society from the Norman conquest to the middle of the fourteenth century*. New York – London, 1904, G. P. Putnam' Sons – T. Fisher Unwin, 402. o.

[4] Alfred Milnes: i. m. 40. o.

[5] Uo. 45. o.

[6] Jean Jules: *English wayfaring life in the middle ages. XIVth century*. New York – London, 1890,[2] G. P. Putnam' Sons – T. Fisher Unwin, 235. o. Lásd még G. G. Coulton: *Chaucer and his England*. London, 1908, Methuen & Co., 91. o.

[7] G. G. Coulton: i. m. 128. o.

[8] A mű angol kiadása: London, 1922, W. Heinemann, 344. o.

[9] Uo.

[10] Uo. 345. o.

[11] Uo.

[12] Uo.

[13] Alfred Milnes: i. m. 47. o.